

BOLNICA FRANJA

Kazalo

BOLNICA FRANJA.....	1
UVOD.....	2
1. KAJ JE KULTURNA DEDIŠČINA?.....	2
2. POMENI VARSTVA KULTURNE DEDIŠČINE.....	2
3.zgodovina.....	3
4.objekti.....	3
Izolirnica (desno) in operacijska baraka (levo)5.0 NOTRANJOST HIŠE.....	5
.....	6
Soba za ranjence.....	6
.....	7
Potok Čerinščica, desno objekt za zdravnike.....	7
.....	8
Operacijska soba.....	8
.....	9
rentgen.....	9
.....	10
Soba za zdravnike.....	10
5. Franja Bojc Bidovec.....	10
6. Kolesarski maraton Franja.....	10
7. KJE SE NAHAJA?.....	11
8.0 MOJ PRISPEVEK-lesena streha s skodel.....	12
VIRI:.....	12

UVOD

Jaz vam bom opisal iz področja naravne in kulturne dediščine-bolnico Franio . Za ta naslov sem se odločila zato, ker me nekako zanimajo stvari iz preteklosti. Torej ne bom ne vem kako dolgovezil, temveč bom kar začela s predstavitevijo. Pa veliko užitek pri branju želim!

1. KAJ JE KULTURNA DEDIŠČINA?

Kulturna dediščina so viri in dokazi človeške zgodovine in kulture, ne glede na njihov izvor, razvoj in ohranjenost (snovna, materialna dediščina), ter s tem povezane kulturne dobrine (nesnovna, nematerialna dediščina). Zaradi njihove kulturne, znanstvene in splošno človeške vrednosti sta varstvo in ohranjanje kulturne dediščine v državnem interesu.

2. POMENI VARSTVA KULTURNE DEDIŠČINE

Bistvena razlika med tradicionalnim in sodobnim varstvom dediščine je v razumevanju, komu varstvo služi. Tradicionalno varstvo temelji predvsem na prepričanju, da je njegov cilj fizična zaščita posamičnih kulturnih spomenikov pred propadanjem in pred spremembami, ki jih prinašata čas in sodobni način življenja, ter predstavitev vrednot, zaradi katerih jih varujemo kot kulturne spomenike.

3.zgodovina.

Bolnišnica Franja je prvič začela delovati 23. decembra 1943, ko je prejela v oskrbo 7 ranjencev. Aprila 1944 so nemške patrulje prvič napadle bolnico, ranjenci in osebje so se umaknili, vendar se po le nekaj mesecih ponovno naselili. Po napadu je delovala vse do osvoboditve, čeprav je bila med tem (24. marca 1945) ponovno napadena. 5. maja 1945 so ranjenci in osebje zapustili bolnišnico in sotesko - od tega časa dalje je služila kot zgodovinski spomenik in turistična atrakcija. Bolnišnica Franja je bila ena redkih dobro ohranjenih partizanskih bolnišnic iz časa 2. svetovne vojne v Sloveniji. Zasluge za nemoteno obratovanje bolnišnice grede tudi vaščanom, ki so pomagali pri oskrbi s hrano, zdravili in sanitetnim materialom. Graditelji bolnišnice so sprva načrtovali le nekaj barak, izkazalo pa se je, da so bile potrebe oskrbe ranjencev mnogo večje. Ranjencem so pred potjo v bolnišnico zavezali oči, da bi kasneje ob morebitnem mučenju okupatorjev ne mogli izdati podatkov o lokaciji. Pot do bolnišnice je med vojno zaradi varnosti vodila po potoku Čerinščica, ki teče skozi sotesko Pasice.

Bolnišnico je sestavljalo 14 barak različnih velikosti in namembnosti. Poleg barak za ranjence so bile med drugim v bolnišnici tudi operacijsko soba, izolirnica, baraka za rentgen, soba za zdravnike, baraka za osebje, invalidski dom, skladišče za hrano, kuhinja, pralnica in kopalnica, mizarska delavnica in celo električna centrala.

Umrle so sprva pokopavali na vaškem pokopališču, zatem pa na levem bregu Čerinščice, tik pred vhodom v sotesko. Umrli so v grob položili steklenico s podatki (ime, priimek, lahko tudi datum rojstva in smrti ter vzrok smrti). Po vojni so jih prekopali v skupni grob na pokopališču v Cerknem. V bolnišnici so izdajali tudi svoje glasilo Bolniški list. Čeprav je bila bolnišnica Franja slovenska vojna bolnica, so se v njej zdravili tudi Italijani, Francozi, Rusi, Poljaki, dva Američana in dva Avstrijca, kar izpričuje spoštovanje Ženevske konvencije, saj so bili v tistem času Italijani in Avstrijci zavezniki Nemcev. 52 let po vojni, t.j. leta 1997, je Ameriško združenje letalcev-vojnih veteranov podelilo Partizanski bolnici Franja priznanje za pomoč in zdravljenje njihovega člana Harolda Adamsa.

4.objekti

Objekti na področju bolnišnice so označeni s številkami, nekateri izmed njih služijo le oskrbi:

1. Baraka za ranjence in bunker
2. Izolirnica
3. Operacijska baraka
4. Soba za zdravnike in soba za ranjence
5. Baraka za rentgen
6. Shramba za nosila
7. Kuhinja
8. Baraka za ranjence in jedilnica
9. Skladišče, delavnica, soba za ranjene častnike, soba za komisarja
10. Baraka za osebje
11. Kopalnica in pralnica
12. Invalidski dom
13. Rezervoar za vodo
14. Električna centrala
15. Prostor za zakopavanje udov
16. Zaklonišče za ranjence

Izolirnica (desno) in operacijska baraka (levo) 5.0 NOTRANJOST HIŠE

Soba za ranjence

Potok Čerinščica, desno objekt za zdravnike

Operacijska soba

rentgen

Soba za zdravnike

5. Franja Bojc Bidovec

Franja Bojc Bidovec, slovenska partizanska zdravnica, * 26. november 1913, Nemška vas pri Ribnici, † 26. november 1985, Ljubljana.

Dr. Franja je bila od januarja leta 1944 do konca druge svetovne vojne zdravnica in upravnica Partizanske bolnice Franja (poimenovane po njej). bila je hči kmeta.

6. Kolesarski maraton Franja

Maraton Franja je kolesarski maraton, ki sta ga leta 1982 prvič organizirala Zvone Zanoškar, direktor Kolesarskega društva Rog, in Tone Fornezzi - Tof, novinar Dnevnika. Maraton je od

1982 naprej stalnica v slovenskem prostoru in tako bo letošnji 25. maraton Franja 18. junija, s štartom ob 9.00, prirejen na trasi Ljubljana - Vrhnika - Logatec - Godovič - Idrija - Cerknjo - Kladje - Sovodenj - Škofja Loka - Vodice - Tacen - Ljubljana, v celotni dolžini 156 kilometrov. Danes je maraton Franja najbolj množična mednarodna cestno-kolesarska prireditev v Sloveniji.

Maraton Franja je sedaj pridružen Alpe Adria Touru.

7. KJE SE NAHAJA?

Javni zavod Mestni muzej Idrija ima upravni sedež na idrijskem gradu Gewerkenegg, ki je bil sezidan v prvi polovici 16. stoletja. V okviru Mestnega muzeja Idrija delujeta dve organizacijski enoti: Oddelek Idrija ter Oddelek Cerknjo.

Zemljevid

Idrijski oddelek muzeja obsega stalne inčasne postavitve v danes prenovljenem grajskem kompleksu, kjer je na ogled stalna razstava Pet stoletij rudnika živega srebra in mesta Idrije, za katero je Evropski muzejski forum muzeju podelil nagrado fundacije Luigi Micheletti za najboljši evropski muzej industrijske in tehniške dediščine leta 1997. Muzej upravlja in skrbi za mnoge tehniške in kulturne spomenike v Idriji, med njimi so idrijska kamšt, zbirka obnovljenih rudniških strojev in naprav v jašku Frančiške, rudarska hiša ter Partizanska tiskarna Slovenija na Vojskem.

Oddelek v Cerknem zaobjema Cerkljanski muzej, v katerem sta na ogled dve stalni razstavi: Cerkljanska skozi stoletja in PUST JE KRIV! – Pripoved o cerkljanskih lafarjih, prav tako pa cerkljanski oddelek vabi v Zakojco pri Cerknem, kjer stoji domačija pisatelja Franceta Bevka. Muzej posebno skrb in pozornost namenja tudi obnovi izjemnega spomenika iz časa 2. svetovne vojne na Cerkljanskem – Partizanski bolnici Franja v Dolenjih Novakih pri Cerknem.

8.0 MOJ PRISPEVEK-lesena streha s skodel

Na špiravce pribijemo še late, potem so lahko začeli prekrivati streho s skodlami, po domače šinkelni, meter dolgimi smrekovimi deščicami. Smrekov les za skodle so izbrali zelo skrbno. Izbrano deblo so razžagali na meter dolge rkle, jih nato razklali v špeute in iz njih cepili skodle. Sveže so do uporabe sušili v kaštah, zložene navzkriž in obtežene s kamni, da so se dobro presušili, šele nato so z njimi prekrili streho v več vrstah, ponavadi v sedmih plenah (vrstah), dvojno kritih, da ni zamakalo. Včasih so s skodlami prekrivali predvsem gospodarska poslopja in planinske staje; danes pa se s to dejavnostjo ukvarjajo le še redki. Za izdelavo skodel ni primerno vsako drevo, pogoj je, da raste v dolini, je proti vrhu zavito v levo stran, ima primerno goste branike in je po možnosti brez grče. Posekano mora biti v zimskem času (decembra). In kako delajo skodle? Deblo razžagajo na dolžino en meter ali osemdeset centimetrov, odvisno od načina prekrivanja strehe, razžagane dele razcepijo z lesenimi klini na četrte, potlej pa s posebno sekuro cepijo deščice. Streho začnejo prekrivati s širokimi in ozkimi skodlami, nato pa uporabijo takšne, ki so čimbolj enake širine.

VIRI:

1. [^ http://24ur.com/naslovnica/novice/slovenija/20070918_3105804.php](http://24ur.com/naslovnica/novice/slovenija/20070918_3105804.php)(1.8.2010)
2. [^ http://www.delo.si/index.php?sv_path=41,35,240215](http://www.delo.si/index.php?sv_path=41,35,240215)(1.8.2010)
3. [^ http://www.zurnal24.si/kultura/bolnisnica-franja-se-postavlja-na-noge-99555](http://www.zurnal24.si/kultura/bolnisnica-franja-se-postavlja-na-noge-99555)(1.8.2010)
4. [^ http://www.zurnal24.si/slovenija/franja-skoraj-nared-168462](http://www.zurnal24.si/slovenija/franja-skoraj-nared-168462)(1.8.2010)